

activities related to the provision of public services, which consists in urgent application of the complex of procedural means of gathering evidence, as well as the use of special knowledge.

The peculiarities of conducting separate investigative (search) actions during the investigation of crimes in the field of service activity are conditioned by the features of the specified category of crimes, situational factors, tactical tasks of the investigation and the content of the algorithms chosen for their solutions. Such investigations, such activities, searches, questioning of witnesses and suspects, as well as secret investigative (search) actions are characteristic for the investigation of the said crimes.

The author of the article notes that the feature of this category of crimes directly affects the process of their investigation. In particular, the characteristic feature of crime in the field of official activity, as a kind of social behaviour, is its adaptability to social-economic and political conditions that exist in certain segments of society. The specified type of offenses in most cases is carried out by officials who are characterized by a high educational level and a significant number of corrupt connections. In addition, in order to achieve the criminal plan, they use appropriate criminal technologies. All this often causes certain difficulties for law enforcement officers in detecting and documenting offenses in the field of service activities and professional activities related to the provision of public services. Therefore, an important task for law enforcement bodies is to ensure timely detection, investigation and prevention of offenses of the specified category.

On the basis of the content of the article, the conclusions were drawn up aimed at improving the work of investigating units in detecting and documenting crimes in the field of service and professional activities related to the provision of public services.

Keywords: *service activities, professional activities, public services, detection of crime, documenting a crime.*

УДК 343.98

DOI: 10.31733/2078-3566-2019-4-243-250



Мешков О. О.[©]

науковий співробітник

(Харківський науково-дослідний інститут
судових експертиз імені Засл. проф. М.С. Бокаріуса)

ТЕОРЕТИКО-НАУКОВІ ЗАСАДИ СУДОВОЇ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ЕЛЕКТРОТРАВМУВАННЯМ

Окреслено загальні теоретико-наукові основи проведення судових експертиз. Розглянуто стан сучасного наукового розроблення теоретичних засад проведення експертиз нещасних випадків, пов'язаних з електротравмуванням. Необхідність детального опису теоретичного базису проведення експертиз випадків електротравмування зумовлено комплексною природою застосовуваних при цьому знань: у галузі електротехніки – для встановлення фактичного механізму настання травмування, тобто яким чином та за яких обставин людина потрапила під дію електричного струму; у галузі охорони праці та безпеки життєдіяльності – для встановлення причини нещасного випадку та причинно-наслідкових зв'язків дій (бездіяльності) конкретних осіб з настанням події та її негативними наслідками.

Висвітлено проблеми методологічного забезпечення комплексної експертизи нещасних випадків, пов'язаних з електротравматизмом.

© Мешков О. О., 2019

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3046-6018>

meshkov@hniise.gov.ua

Ключові слова: *судова інженерно-технічна експертиза, електротехнічна експертиза, експертиза у галузі охорони праці та безпеки життєдіяльності, нещасні випадки, пов'язані з електротравмуванням.*

Постановка проблеми. Необхідність розгляду теоретико-наукових засад судової інженерно-технічної експертизи нещасних випадків, пов'язаних з електротравмуванням, в першу чергу зумовлюється тим, що такі експертизи є комплексними по своїй суті, оскільки без інтеграційного застосування спеціальних знань різних галузей (електротехніки, охорони праці та безпеки життєдіяльності, судової медицини) неможливо вирішити експертне завдання належним чином – провести повне та всебічне дослідження, надати об'єктивний та правильний висновок.

На сучасному етапі вітчизняними та зарубіжними науковцями виконано значні дослідження загальних теоретичних та наукових основ судової експертизи як такої. Однак практично відсутні роботи, в яких розглядаються конкретні теоретико-наукові засади саме комплексної судово-інженерної експертизи випадків електротравмування. Звісно, що такі експертизи в першу чергу базуються на загальних теоретичних засадах, проте мають і свої суттєві особливості, притаманні саме такому підвиду експертиз.

Тому розглянемо теоретико-наукові засади комплексної інженерно-технічної експертизи на стадії досудового розслідування випадків електротравмування. Вони побудовані на основі особистого дослідження і аналізу наукових і нормативних джерел, розгляду практики проведення комплексних судових інженерно-технічних експертиз нещасних випадків, пов'язаних з електротравмуванням.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Окремі загальні питання теоретико-наукових, правових, організаційно-практичних засад призначення та проведення судових експертиз висвітлювались у працях таких науковців: М. В. Даньшин, Ф. М. Джавадов, І. А. Петрова, І. В. Пиріг, М. Г. Щербаковський, С. В. Євдокіменко, Е. Б. Сімакова-Єфремян, Д. В. Сімонович, В. М. Абрамова, Д. Д. Бегов, Д. П. Гуріна, В. В. Ковальов, О. В. Козак, В. В. Кордюков, С. П. Лапта, О. В. Литовченко, Ю. Я. Лоза, Ю. О. Мазниченко, Л. М. Романенко, П. І. Репешко, Б. В. Романюк, І. В. Сабаш, О. О. Свідерський, М. А. Скоробагатько, Н. М. Ткаченко, В. М. Шерстюк, В. Д. Юрчишин, В. А. Коршенко, А. В. Лубенцов, В. В. Хоша та інші.

Значною мірою вивчено та досліджено технічний аспект механізму настання електротравмування, зокрема умови та причини виникнення електричного ланцюга через тіло людини в системі «людина – середовище – електроустановка». Однак поряд з цим практично без уваги лишаються правові, теоретичні, методичні та практичні питання проведення інженерно-технічної експертизи нещасних випадків, пов'язаних з електротравмуванням.

На окрему увагу заслуговують фундаментальні загальнонаукові дослідження з обґрунтування та розроблення теоретико-методологічних засад комплексних судових експертиз, виконані Е. Б. Сімаковою-Єфремян.

Як зазначено у працях цього науковця, метою досліджень є вирішення проблеми теоретичних, методологічних та процесуальних засад комплексних судово-експертних досліджень для удосконалення й підвищення їх ефективності, що базується на наукових досягненнях у галузі криміналістики та судової експертизи, аналізу експертної практики, чинного законодавства [1; 2].

До цього часу в Україні фактично не розроблювалися шляхи вирішення проблем комплексних судово-експертних досліджень.

Незважаючи на певну кількість опублікованих наукових робіт з цієї тематики, на цей час не було вироблено їх парадигму. Стосовно питань інтеграції спеціальних знань при проведенні комплексних експертиз привертають до себе увагу наукові дослідження Т. Е. Сухової щодо інтеграційних процесів як фактора розвитку судової експертизи; М. С. Шуваєвої з правових та організаційних основ призначення й проведення комплексної експертизи; О. Ю. Горощко щодо теоретичних і прикладних аспектів комплексних експертних досліджень у кримінальному процесі Республіки Білорусь тощо. У цих наукових працях проаналізовано, головним чином, питання призначення й проведення комплекс-

сних експертиз, їх організаційні та процесуальні проблеми, відповідно до законодавства РФ та Республіки Білорусь. Окремі теоретичні й практичні питання комплексних судово-експертних досліджень та особливостей залучення обізнаних осіб до кримінального провадження розглядалися у наукових працях з кримінального процесу, криміналістики і теорії судової експертизи таких вчених України та зарубіжжя: Г. К. Авдєєва, Т. В. Авер'янова, Л. Ю. Ароцкер, А. Ф. Аубакіров, І. В. Басиста, В. П. Бахін, Р. С. Белкін, В. Ф. Берзін, А. І. Вінберг, О. І. Галяшина, Л. М. Головаченко, Г. Л. Грановський, В. Г. Грузкова, Ю. М. Грошевий, В. Г. Гончаренко, Ф. Е. Давудов, В. А. Журавель, О. М. Зінін, Н. І. Клименко, З. О. Ковальчук, В. О. Коновалова, Ю. Г. Корухов, В. К. Лисиченко, Н. П. Майліс, А. А. Макарян, З. С. Меленевська, І. М. Можар, Г. В. Прохоров-Лукін, М. С. Романов, О. Р. Россинська, М. В. Салтевський, М. Я. Сегай, Т. Е. Сухова, В. В. Тіщенко, Н. М. Ткаченко, В. Ю. Шепітько, О. Р. Шляхов, Ю. М. Чорноус, М. Г. Щербаковський, Б. В. Щур, Г. Юодкайте-Гранскене, Ю. Ю. Ярослав та ін. Положення, викладені в зазначених та інших працях науковців, свідчать про те, що застосування комплексності у судовій експертизі – це закономірний процес її розвитку, один із головних важелів впливу на формування основ судово-експертної діяльності. Вказані обставини зумовили необхідність глибокого теоретичного переосмислення проблем, пов'язаних з організацією та проведенням комплексних судово-експертних досліджень, а також здійснення окремого наукового дослідження, його загальнотеоретичних та практичних аспектів [1; 2].

Мега статті. Визначення існуючих теоретико-наукових засад комплексної судової інженерно-технічної експертизи під час розслідування нещасних випадків, пов'язаних з електротравмуванням.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі людство вже не уявляє свого буття без такого досягнення науки і техніки як електричний струм. Важко уявити будь-яке виробництво, повсякденне життя або побут без такого блага цивілізації – електричний струм дарує нам тепло та світло, покращує якість та допомагає зробити оточуюче людину середовище комфортним та затишним. Проте поряд з явними перевагами та благами електрика при невмілому або неправильному використанні має і смертельну загрозу у вигляді можливості ураження людини струмом. Аналіз виробничого травматизму показує, що кількість травм, спричинених дією електричного струму, є незначною і становить близько 1 %. Однак із загальної кількості смертельних нещасних випадків частка електротравм становить 20–40 % і посідає одне з перших місць. Великий відсоток смертельних наслідків при електротравмуванні зумовлюється специфікою та особливостями біологічного впливу електричного струму на людину [3].

Під час проведення досудового розслідування нещасних випадків, пов'язаних з електротравмуванням, для більш об'єктивного, всебічного розслідування, встановлення дійсної причини нещасного випадку та повноти причинного зв'язку дій/бездіяльності конкретної особи з подією нещасного випадку виникає потреба у застосуванні спеціальних знань – проведенні судової інженерно-технічної експертизи [3].

Судова експертиза, як і криміналістика, виникла у зв'язку з потребами практики. У кримінальному процесі перші згадування про судові експертизи пов'язані з медичною експертизою. Так, наприклад, у працях Гіппократа (400 р. до н.е.) розглядалися питання дослідження механічних ушкоджень на тілі тощо [4].

25 лютого 1994 року було прийнято Закон України «Про судову експертизу», яким визначено «правові, організаційні і фінансові основи судово-експертної діяльності з метою забезпечення правосуддя України незалежною, кваліфікованою і об'єктивною експертизою, орієнтованою на максимальне використання досягнень науки і техніки» [5].

Під судовою експертизою треба розуміти дослідження, що проводиться судовим експертом із застосуванням спеціальних знань на виконання завдання сторін обвинувачення й захисту, слідчого судді, суду та має значення для правильного розслідування кримінального провадження, судового розгляду цивільної, господарської, адміністративної справи, справи про адміністративне правопорушення та виконавчого провадження. На стадії досудового розслідування й судового розгляду справи ця процесуальна дія спрямована на отримання доказів шляхом проведення дослідження судовим експертом на основі його спеціальних знань матеріальних (матеріалізованих) об'єктів, які містять інформацію про фактичні дані

та обставини справи, що перебуває у провадженні уповноваженого органу (особи) [6, с. 24].

Дослідження експертом нещасного випадку має ретроспективний характер та спрямоване на встановлення всіх фактичних обставин події минулого, яке пізнається на підставі відомостей (вихідних даних), що формально виражені в матеріалах справи. Дослідження та оцінка експертом такої інформації про минулу подію неможлива без застосування спеціальних знань природничих, технічних або інших (крім правознавчих) наук.

У сучасній науці поняття «спеціальні знання» є досить дискусійним, а чинним процесуальним законодавством України воно не визначається взагалі. Питання про спеціальні знання розглядалися у багатьох працях вітчизняних та зарубіжних науковців: М. В. Салтєвський, О. Р. Шляхов, Р. С. Белкін, О. Р. Россинська, О. О. Ейсман, В. М. Махов, М. П. Яблоков, В. Ю. Шепітько та інші. Одним із перших визначення терміна «спеціальні знання» сформулював О.О. Ейсман, який зазначав, що вони не є загальнодоступними, загальновідомими і не мають масового поширення, ними володіє обмежене коло фахівців. В. Ю. Шепітько визначає під спеціальними знаннями систему наукових даних або навичок, які були отримані в результаті вищої професійної підготовки, наукової діяльності та досвіду практичної роботи. Свій погляд на поняття «спеціальні знання» мав М. В. Салтєвський, який при цьому їх розумів як постійно удосконалювані набуті знання, вміння, навички, які отримані у процесі спеціальної освіти, досвіду і практичної діяльності [7].

Зважаючи на різноманітність застосовуваних науковцями визначень можна виділити загальні характерні ознаки, що притаманні спеціальним знанням:

- вони не є загальновідомими та загальнодоступними;
- засновані на системі теоретичних знань у відповідній галузі та повинні відповідати сучасному рівню;
- спеціальні знання отримуються в результаті відповідної вищої фахової підготовки (навчання), наукової діяльності, набуття практичного професійного досвіду;
- ними володіє обмежене коло фахівців.

Найбільш кваліфікованою процесуальною формою використання спеціальних знань у кримінальному провадженні є призначення судової експертизи, яка впроваджує у судочинство сучасні досягнення науки й техніки і водночас є засобом наукового пояснення і тлумачення фактів. Судова експертиза підвищує доказову силу системи зібраних доказів і сприяє правильному вирішенню проваджень. Встановлені на підставі наукових знань та законів природи фактичні обставини або явища не можуть бути спотворені, викривлені або оцінюватись неоднозначно, адже вони об'єктивні і не залежать від суб'єктивного сприйняття, мети чи волі людини.

Відповідно до Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень [8], судові експертизи за видами (підвидами) поділяються на криміналістичну, інженерно-технічну, економічну, товарознавчу, у сфері інтелектуальної власності, психологічну, мистецтвознавчу, екологічну, військову, судово-ветеринарну, гемологічну. У цій кваліфікації експертизи нещасних випадків, пов'язаних з електротравмуванням, належать до інженерно-технічних. Такі експертизи, як правило, призначаються у рамках кримінального провадження (з власного експертного досвіду – майже 100 %), адже електротравмування заважає значної шкоди здоров'ю людини, а також багато випадків мають летальні наслідки.

Під час досудового розслідування правопорушень у галузі охорони праці та безпеки життєдіяльності, судової експертизи нещасних випадків, пов'язаних з електротравмуванням, займає особливе місце у зв'язку зі специфічністю, складністю та високою інформативністю об'єктів дослідження. Порядок призначення та надання матеріалів (вихідних даних) при проведенні судової інженерно-технічної експертизи під час досудового розслідування нещасних випадків, пов'язаних з електротравмуванням, регламентується вимогами Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК). Він дещо різний залежно від місця проведення експертизи, її виду, а також статусу, спеціальності залучених фахівців (експертів) тощо. Невід'ємною умовою застосування спеціальних знань під час розслідування нещасних випадків є дотримання чинних процесуальних вимог при зборі та підготовці матеріалів для проведення експертизи, вибір моменту призначення експертизи, формування змісту експертного завдання (постановка питань), вибір експертної установи або експерта [3].

Проведення експертного дослідження нещасного випадку, пов'язаного з електро-

травмуванням, має комплексний характер. Адже під час проведення розслідування таких випадків слідчого в першу чергу цікавить питання: що стало причиною отримання людиною електротравми та яка особа повинна була забезпечити безпечне функціонування електрообладнання? Експерт, проводячи дослідження нещасного випадку в рамках експертного завдання для з'ясування фактичних обставин події, що знайшли своє відображення в матеріалізованих носіях, умовно вибудовує три групи завдань:

- визначення конкретного об'єкта, який став джерелом небезпечного фактора;
- фактичний стан об'єкта, що став джерелом небезпечного фактора, його властивості;
- яким чином об'єкт, що став джерелом небезпечного фактора, взаємодіяв з людиною або середовищем, які умови цієї взаємодії та який її механізм.

По своїй суті ці умовні групи відповідають трьом завданням судової експертизи: ідентифікаційним, діагностичним та ситуаційним. Тобто теоретичний базис щодо завдань експертизи випадків електротравмування загалом збігається із завданнями будь-яких судових експертиз. Однак характерною відмінною рисою є одночасна поєднаність та нерозривність завдань, зокрема, в обов'язковому порядку – це діагностичне та ситуаційне завдання. Для відповіді на поставлені питання експерт повинен встановити джерело небезпеки (у разі його неочевидності), встановити його фактичний стан та визначити механізм та умови настання електротравми. Ці завдання необхідно вирішувати лише у комплексі із застосуванням знань у галузі охорони праці та безпеки життєдіяльності, електротехніки та судової медицини. Інтеграційна функція полягає у використанні даних, одержаних при проведенні судових експертиз різних видів, родів і класів та систематизації накопичених знань, використанні нових методів природничих і технічних наук, які можуть застосовуватися в експертному дослідженні, пристосуванні їх до виконання завдань судової експертизи, оцінюванні її результатів згідно з принципами судово-експертного пізнання [2]. Так, часто експерт-електротехнік не може встановити механізм та умови травмування без відомостей про характер та локалізацію травм, розташування електроміток на тілі людини, що встановлюються під час судово-медичного дослідження. У свою чергу, експерт з охорони праці та безпеки життєдіяльності не зможе встановити причину нещасного випадку, не інтегруючи у своє дослідження встановлений експертом-електротехніком механізм та умови настання травмування, не зможе правильно визначити причинно-наслідковий зв'язок дій (бездіяльності) конкретних осіб без встановленого фактичного стану об'єкта, що став джерелом небезпеки.

Для вирішення цих класів експертних завдань, які зумовлені значною різноманітністю фактичних обставин та умов виникнення події та настання негативних наслідків електротравмування, використовуються загальноприйняті та спеціальні наукові методи: аналіз, синтез, формально-логічний метод, комплексний, умовного та інформаційного моделювання, інструментальний метод, метод побудови «ідеальної» та «реальної» ситуації тощо.

Заслужують на окрему увагу фундаментальні теоретичні розробки базису щодо формування сучасної системи наукового забезпечення, теоретично-практичних, правових та організаційних засад судової експертизи, які здійснені з урахуванням питань міжнародного співробітництва, узагальнення та втілення у вітчизняну експертну практику міжнародного досвіду та світових стандартів системи наукового забезпечення методичної бази судово-експертної діяльності в роботах таких науковців, як О.М. Ключев, О. О. Свідерський, Г. О. Спіцина, І. Р. Шинкаренко [9; 10; 11].

Висновки. Отже, загальний процес експертного дослідження нещасних випадків, пов'язаних з електротравмуванням, які є подіями минулого, ґрунтується на пізнанні слідів та ознак явищ, процесів, предметів, дій людини, які залишаються та відображаються на матеріальних або матеріалізованих носіях. Теоретико-наукові засади судової інженерно-технічної експертизи випадків електротравмування спираються на базис методології експертного пізнання минулих подій за матеріальним їх відображенням. Експертне дослідження в цій сфері, з точки зору пізнавальної діяльності, має багато загального та спільного з дослідженнями причин та наслідків порушень у галузі охорони праці та безпеки життєдіяльності, проте має і свою специфіку, яка перш за все зумовлюється комплексністю спеціальних знань. Діяльність судового експерта при дослідженні випадків електротравмування повинна базуватися не лише на його спеціальних знаннях, а й мати у своєму розпорядженні чітку систему, алгоритм дослідження, тобто мати ефективне методологічне забезпечення. Чітке та по-

вне визначення теоретико-наукових засад експертизи нещасних випадків, пов'язаних з електротравмуванням, має кінцеву мету, яка полягає у створенні такої загально-універсальної методики, яка дала б змогу експертам під час проведення комплексних досліджень електротравмування мати у своєму розпорядженні та застосовувати науково обгрунтоване потужне знаряддя встановлення об'єктивної дійсності для ефективного, повного та всебічного визначення причини нещасного випадку та встановлення повного кола причинно-наслідкових зв'язків дій/бездіяльності конкретних осіб з негативними наслідками випадку. Це сприятиме об'єктивному доведенню органами слідства та судом винності або невинуватості особи у вчиненні правопорушення. У той же час питання, які були розглянуті, не є остаточними і підлягають подальшому дослідженню та науковому вивченню.

Список використаних джерел

1. Мешков О. О. Проблемы научного обеспечения проведения инженерно-технической экспертизы во время расследования несчастных случаев, связанных с электротравмированием. *LEGEA SI VIATA*. 2019. № 2/2. С. 89–94.
2. Сімакова-Єфремян Е. Б. Теоретико-правові та методологічні засади комплексних судово-експертних досліджень : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2016. 516 с. URL: http://nauka.nlu.edu.ua/download/diss/Simakova/d_Simakova.pdf (дата звернення: 25.02.2019).
3. Мешков О. О. Деякі особливості призначення судової інженерно-технічної експертизи під час досудового розслідування нещасних випадків, пов'язаних з електротравматизмом. *Актуальні проблеми кримінально-правового, кримінально-процесуального та криміналістичного забезпечення безпеки України* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 30 лист. 2018 р. Дніпро : Вид. Біла К. О., 2018. С. 123–125.
4. Жидецький В. Ц. Основи охорони праці : підручник. 4-ге вид., перероб. і доп. URL: <https://pidruchniki.com/1658100538320/bzhd/elektrobezpeka> (дата звернення: 01.03.2019).
5. Євдокіменко С. В. Становлення науки про судову експертизу: історичний аспект. *Форум права*. 2009. № 2. С. 145–149. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2009-2/09ecveia.pdf> (дата звернення: 01.03.2019).
6. Про судову експертизу : Закон України від 25 лютого 1994 № 4038-ХІІ станом на 1 січня 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12> (дата звернення: 04.03.2019).
7. Основи судової експертизи : навч. посіб. для фахівців, які мають намір отримати або підтвердити кваліфікацію судового експерта / авт.-уклад.: Л. М. Головченко, А. І. Лозовий, Е. Б. Сімакова-Єфремян та ін. Харків : Право, 2016. 928 с. URL: <http://cul.com.ua/preview/ose.pdf> (дата звернення: 05.03.2019).
8. Кочура О. О. Визначення поняття «спеціальні знання» та їх використання у кримінальному провадженні. *Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу* : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. до 100-річчя від дня народження проф. М. В. Салтевського, 8 лист. 2017 р. Харків : ХНУВС, 2017. С. 284–286.
9. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень : затв. наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 26.12.2012 № 1950/5): станом на 22 лютого 2019 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98> (дата звернення: 05.03.2019).
10. Ключев О. М. Міжнародні стандарти та міжнародне співробітництво у сфері судово-експертної діяльності в Україні. *Актуальні питання судової експертизи та криміналістики* : зб. матеріалів наук.-практ. конф., присвяч. 95-річчю створення ХНДІ суд. експертиз ім. заслуж. проф. Бокаріуса, 10–11 жовт. 2018 р. Харків : Право, 2018. С. 5–7.
11. Свідерський О. О. Напрямки наукових досліджень щодо формування сучасної системи наукового забезпечення методичної бази судової експертизи. *Актуальні питання досудового розслідування та тенденції розвитку криміналістичної методики* : тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф., 21 лист. 2018 р. Харків : ХНУВС, 2018. С. 211–213.
12. Шинкаренко І. Р., Спіцина Г. О. Щодо запровадження європейських стандартів забезпечення прав і свобод людини у судово-експертній діяльності. *Актуальні питання досудового розслідування та тенденції розвитку криміналістичної методики* : тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф., 21 лист. 2018 р. Харків : ХНУВС, 2018. С. 211–213.

Надійшла до редакції 20.11.2019.

References

1. Meshkov, O. O. (2019) **Problemy nauchnoho obespecheniya provedeniya ynzhenerno-tekhnycheskoy ékspertyzy vo vremya rassledovaniya neschastnykh sluchaev, svyazannykh s élektrotravmyrovanyem.** [Problems of scientific support of engineering and technical examination during the investigation of accidents related to electrocution]. LEGEA ȘI VIAȚA. № 2/2. S. 89–94. [in Russ.]
2. Simakova-Yefremyan, E. B. (2016) **Teoretyko-pravovi ta metodolohichni zasady kompleksnykh sudovo-ekspertnykh doslidzhen'** [Theoretical and methodological foundations of complex forensic research] : dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.09. Kharkiv, 2016. 516 s. URL: http://nauka.nlu.edu.ua/download/diss/Simakova/d_Simakova.pdf (data zvernennya: 25.02.2019). [in Ukr.]
3. Myeshkov, O. O. (2018) Deyaki osoblyvosti pryznachennya sudovoyi inzhenerno-tekhnichnoyi ekspertyzy pid chas dosudovoho rozsliduvannya neshchasnykh vypadkiv, pov'yazanykh z elektrotravmatyzmom. [Some features of the appointment of forensic engineering expertise in the pre-trial investigation of accidents related to electro-traumatism]. Aktual'ni problemy kryminal'no-pravovoho, kryminal'no-protseusual'noho ta kryminalistychnoho zabezpechennya bezpeky Ukrayiny : materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf., 30 lyst. 2018 r. Dnipro : Vyd. Bila K. O., 2018. S. 123–125. [in Ukr.]
4. Zhydets'kyy V. TS. Osnovy okhorony pratsi [Fundamentals of labor protection] : pidruchnyk. 4-te vyd., pererob. i dop. URL: <https://pidruchniki.com/1658100538320/bzhd/elektrobezpeka> (data zvernennya: 01.03.2019). [in Ukr.]
5. Yevdokimenko S. (2009) V. Stanovlennya nauky pro sudovu ekspertyzu [Formation of the science of forensic expertise] : istorychnyy aspekt. Forum prava. № 2. S. 145–149. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2009-2/09ecveia.pdf> (data zvernennya: 01.03.2019). [in Ukr.]
6. Pro sudovu ekspertyzu : Zakon Ukrayiny vid 25 lyutoho 1994 № 4038-KHII stanom na 1 sichnya 2019 r. [On Forensic Examination: Law of Ukraine of February 25, 1994 No. 4038-XII as of January 1, 2019]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12> (data zvernennya: 04.03.2019). [in Ukr.]
7. Osnovy sudovoyi ekspertyzy : navch. posib. dlya fakhivtsiv, yaki mayut' namir otrymaty abo pidtverdyty kvalifikatsiyu sudovoho eksperta [Fundamentals of forensic examination: teaching. tool. for specialists who intend to obtain or confirm the qualification of forensic expert] / avt.-uklad.: L. M. Holovchenko, A. I. Lozovyy, E. B. Simakova-Yefremyan ta in. Kharkiv : Pravo, 2016. 928 s. URL: <http://cul.com.ua/preview/ose.pdf> (data zvernennya: 05.03.2019). [in Ukr.]
8. Kochura, O. O. (2017) Vyznachennya ponyattya «spetsial'ni znannya» ta yikh vykorystannya u kryminal'nomu provadzhenni. [Definition of the concept of “special knowledge” and their use in criminal proceedings]. Suchasni tendentsiyi rozvytku kryminalistyky ta kryminal'noho protsesu : tezy dop. Mizhnar. nauk.-prakt. konf. do 100-richchya vid dnya narodzhennya prof. M. V. Saltevs'koho, 8 lyst. 2017 r. Kharkiv : KHNUVS, 2017. S. 284–286. [in Ukr.]
9. Instruktsiya pro pryznachennya ta provedennya sudovykh ekspertyz ta ekspertnykh doslidzhen' : zatv. nakazom Ministerstva yustytisyi Ukrayiny vid 08.10.1998 № 53/5 (u redaktsiyi nakazu Ministerstva yustytisyi Ukrayiny vid 26.12.2012 № 1950/5): stanom na 22 lyutoho 2019 r. [Instruction on the appointment and conduct of forensic and expert investigations: approved. by the order of the Ministry of Justice of Ukraine dated 08.10.1998 No. 53/5 (as amended by the order of the Ministry of Justice of Ukraine dated 26.12.2012 No. 1950/5): as of February 22, 2019]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98> (data zvernennya: 05.03.2019). [in Ukr.]
10. Klyuyev O. M. (2018) Mizhnarodni standarty ta mizhnarodne spivrobitnytstvo u sferi sudovo-ekspertnoyi diyal'nosti v Ukrayini. [International standards and international cooperation in the field of forensic expertise in Ukraine]. Aktual'ni pytannya sudovoyi ekspertyzy ta kryminalistyky : zb. materialiv nauk.-prakt. konf., prysvyach. 95-richchyu stvorennya KHNDI sud. ekspertyz im. zasluh. prof. Bokariusa, 10–11 zhovt. 2018 r. Kharkiv : Pravo. S. 5–7. [in Ukr.]
11. Sviders'kyy O. O. (2018) Napryamky naukovykh doslidzhen' shchodo formuvannya suchasnoyi systemy naukovooho zabezpechennya metodychnoyi bazy sudovoyi ekspertyzy. [Directions of scientific researches on formation of modern system of scientific support of methodical base of judicial examination]. Aktual'ni pytannya dosudovoho rozsliduvannya ta tendentsiyi rozvytku kryminalistychnoyi metodyky : tezy dop. Vseukr. nauk.-prakt. konf., 21 lyst. 2018 r. Kharkiv : KHNUVS, 2018. S. 211–213. [in Ukr.]
12. Shynkarenko, I. R., & Spitsyna H. O. (2018) Shchodo zaprovadzhennya yevropeys'kykh standartiv zabezpechennya prav i svobod lyudyny u sudovo-ekspertniy diyal'nosti. [Directions of scientific researches on formation of modern system of scientific support of methodical base of judicial examination]. Aktual'ni pytannya dosudovoho rozsliduvannya ta tendentsiyi rozvytku kryminalistychnoyi metodyky : tezy dop. Vseukr. nauk.-prakt. konf., 21 lyst. 2018 r. Kharkiv : KHNUVS, 2018. S. 211–213. [in Ukr.]

SUMMARY

Meshkov O. O. Theoretical and scientific principles of forensic engineering examination of electrical injury accidents. Ensuring the completeness, correctness and high quality of the expert's opinion on the results of the expertise of accidents related to electrical injury, in a variety of factual circumstances, in a huge range of electrical devices, with a significant amount of technical regulation of their application, is impossible without a clear definition and understanding of the fundamental basis of expert science, which certainly is the theoretical and scientific foundations of forensic examination, without highlighting existing problems in this.

The purpose of the article is to identify the existing theoretical and scientific foundations of a comprehensive forensic engineering and technical expertise during the investigation of accidents involving electrical injuries.

Outlines the general theoretical and scientific foundations for conducting forensic expertise. The state of the modern scientific development of the theoretical basis for expertise of accidents related to electrical injury is considered. The need for a thorough and detailed description of the theoretical basis for examining cases of electrical injury is conditioned by the complex nature of the special knowledge applied. In the field of electrical engineering, to establish the actual mechanism of the injury that has occurred, that is, how and under what circumstances a person has been exposed to a electric current. In the field of labor protection and safe life – to establish the cause of the accident and the causal effect of actions (inaction) of specific individuals with the fact of the event and its negative consequences.

The definition of the theoretical and scientific basis for the expertise of accidents involving electrical injury will help to create a general-purpose methods that will allow the use of scientifically based powerful tools to establish objective reality when conducting such expertise.

The problems of methodological support of a comprehensive expertise of accidents involving electrical injury are highlighted.

Keywords: forensic engineering and technical expertise, electrical engineering expertise, expertise in the field of labor protection and safe life, accidents connected with electro inju

УДК 342.98(477)

DOI: 10.31733/2078-3566-2019-4-250-256

Горбонос В. В. ©

аспірантка

(Харківський національний університет
внутрішніх справ)

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ СУДОВО-ЕКСПЕРТНИХ УСТАНОВ НІМЕЧЧИНИ

У статті розглянуто правове регулювання статусу судово-експертних установ (Інститут судової експертизи та судово-експертні лабораторії), що входять до структури кримінальної поліції Німеччини. З'ясовано, що діяльність цих установ регламентують відомчі нормативно-праві акти, що дозволяє не тільки детально врегулювати всі її напрями, а й зменшує терміни розслідування злочинів і суттєво підвищує кількісні та якісні результати роботи органів поліції.

Ключові слова: судово-експертні установи, судово-експертні лабораторії, поліція, правове регулювання, адміністративно-правовий статус, Німеччина, зарубіжний досвід.

Постановка проблеми. Удосконалення діяльності державних і недержавних інституцій в обов'язковому порядку передбачає не тільки аналіз правового й організаційного аспектів задля виявлення й усунення недоліків, а й вивчення зарубіжного досвіду, накопичення позитивних здобутків із метою перспективного їх упровадження. Особливої актуальності систематизація й аналіз досвіду зарубіжних країн набувають щодо тих сфер і напрямів діяльності, котрі перебувають у процесі реформування, як-от судово-експертна

© Горбонос В. В., 2019

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-5791-3527>

k_ksmp@dduvs.in.ua